קשיא דר"ע אדר"ע התם קאמר מחיקה מעכבא. תא שמוע כל זמן שלא נמחקה אם ממהר ליתי שומה יכולה לחזור בה ולא מנסין לה להשקותה אבל אם נמחקה המגילה מערערין שומה על כרחה ואפילו לא קירב הקורבן דמה והשקה קמיה דקדש הקטרה להני דרשין והכא קמחק מעכב את השומה כל כמה דלא קרב קורבן מי אמרה ליתי שומה לא מנסין לה להשקותה: **וחזרה ואמרה שותה אני.** לר"ע מהו להשקותה מלשונה: **שיתן מר.** דבר מר: **שמדים כבר.** קודם ממיקה אלמא ממחק דבר אחר סם מרים ואין מרירה על שם קללת בדיקתה נקרא דבר מקרי ממיקה לאו בני מיבדק נינהו: **מתני' מגילתה נגנזת.** בגלל ההיכל כל כמה דלא קרב קורבן אין מגילה נגנזת. בגלל ההשם סם דכתיב וקדשה בכלי נשרפת בעזרה ושמי מפוזרת היינו נשרפת כדאמר לקמן (ד' כב.) ואלו שנמחקו מיהם נשרפות וקא תניא להו המחוקת ליתי שומה: **ואין מגילתה בשירה להשקות בה סוטה אחרת.** דבעינן כתיבה לשמה דכתיב ועשה לה הכהן לה לשמה[ה]: **המים נשפכין.** כיון דאמרה טמאה אני בדוקה ועומדת היא ומים המרים לא ניתנו אלא לברר את הספק: **מערערין אותה.** דלמא טהורה היא ומחמת רמיותה קאמרה: **מתמלאת גידין.** הגידין שבלחייה נופחין ונרחין כמלילה גידין וגם בשרה נעשית שיטה שיטה[ז] של נפיחה והכי תניא בספרי[ט] כמין שרטיטין מוזקין בה: **שלא תטמא העזרה.** שערי נקעול או עזרת נשים שתלך שם ולקמיה[י] פריך והא תניא בעלמא[כ] דשערי נקעול לא מתקדשו וכ"ש עזרת נשים ומת מוהר ליכנס למתנה לויה: **תדע שזכות תולה לה.** תלמה ותלמד בפרשת סוטה שזכות תולה דילפינן מונקמה וגזרה זרע ונקמה ע"י זכות כדי זריעת זרע ט' חדשים וי"ו יותר כדמפרש בגמ'[ל]: **מלמדה תפלות.** מפרש בגמ'[מ]: **רבי יהושע אומר רוצה אשה בקב ותפלות.** גרסינן ובגמרא[מא] מפרש מאי קאמר: **מבות פירושין.** מפרש בגמ'[מב] שמכה את עצמו בכתלים להרות שהוא עיון ונוטע: **גמ' לבלר.** סופר: **אם תחסר אות אחת.** כגון ו' והי' מלהים ממת (ירמיה י) או מייתר אות אחת כגון ברחמיו ברגלו מלכים: **דבר אחד יש לי.** לקמן מפרש מאי קמיבעי ליה. **כתב שיבול למחות.** ולקנקנתום ליטמו ויכול מלר. **מאי קא"ל.** כ' ישמעאל. **ומאי קא משמע לן.** כ' מהדר ליה. כ' מהיר מהזר ליה על מסר ויחר ומסדל ליה לקנקנתום יש לי. **קשיא שמיש אשמיש.** דקתמר לעיל קמיה כ' ישמעאל היתי למיטל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר ממולה היה ולא בעי כתיבה לשמה ואפרשה סוטה לחודה קא קפיד: **מאי קאמר ליה ומאי מהדר ליה.** מאי קמיבעי ליה כ' ישמעאל דקא מהדר ליה כ"מ דבר אחד יש לי שעושה רושם ומיהו נמחק מה ענין קנקנתום אצל מיקור ומחוי: **ומשוי ליה רי"ש.** כגון לל"מ דלמד: **דבר אחד יש בו.** ומיהו נמחק גמרי: **קשיא שמיש אשמיש.** דקתמר לעיל שמיש קמיה כ' ישמעאל היתי למיטל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר ממולה היה ולא בעי כתיבה לשמה ואפרשה סוטה לחודה קא קפיד: **לא מצי למימר** אליבא. על עיקרי טעמיה אמר לומר על טמא טהור ומרמלה לו פנים ועל טהור טמא ומרמלה לו פנים[ס]: **אתא לקמיה דר"י וגמר גמרא.** המשניות שמותות כמו שהן לדגמיר להו מרבו וכן מרבו: **יחדר אתא לקמיה דר"ע למיסבר סברא.** לעמוד על עיקר טעמי המשנה מפני מה זה טמא וזה טהור זה מקור וזה מותר ועל מה כל דבר נפסק ועל מיזה מקרא וזה מלמוד שהיה בימי התנאים ולהבין דבר מתוך דבר כשהיה דבר מדש נשאל בבית המדרש מהיכן ילמדוהו ולאיזה מקרא משנה ילמדוהו:

מגילתה נגנזת. ירושלמי[ג] תני נגנזת תחת גירו של היכל למה נבגיזל לשחקה לול קטן היה שם ושם השים נשפכים תני מין נהן משום קדושה מהו לגבל בהן את הטיט מה בכך השים נשפכים תני ים נהם משום קדושה: נמחקה המגילה ואפילו תני שומה מערערין אותה למה שנרמה לשם שיממק כמה ימתק תני רבי מנין ב"ש אומרים תחת וכה"ג שהים ת"ל לא מילעלי טעמא דב"ה כדי לכתוב י"ה: **אמר** ר' ירמיה לְמחוק לֵה מה"ת אינא ביניהו. מימה לרבי והא תימי ר"מ ונפקנו בכר השים המרים כדאמרי' בפ' בתרא (לקמן דף מז.) דר' יוחנן בן זכאי בספיקין ועוד למחר רבא (לעיל ד' ח:) מגילת סוטה שכתבה קודם שמקבל עליה שבועה לא עשה ולא כלום מ"ל מ"ט דמ"ד מוחקין לה מן התורה ולימא למימר מ"ד מוחקין לה מן התורה לית ליה דרבא מעמיע דבהא דרבא כ"ע מודו ולימא למימר מ"ד מוחקין לה מה"ת כגון שם נכתבה אותה פרשה בתורה למחר שקבלה עליה שבועה אע"פ שהפופר לא נתקיים לשם סוטה אלא לשם ס"ת ומה שלין מטילין קנקנתום לתוך הדיו לפרשת סוטה אפי' בזמן הזה משום דכתיב בה ומחה דבעינן כתב שיכול למחות: **אבל** תורה דמתמא בתיב הכי נמי דמחקינן. לפום המי דיתוי ה"מ למיפרך וכי לית ליה לת"ק הא תנן[ד] כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול כילד היה עובר בשוק ושמע קול קופרים מקרין וכו' וה"מ למרוצי לילמא עד כאן לא אמר גבי גט דסמתא פסול משום דאשה לאשה לאו לגירושין עומדת אבל סוטה למה אקשיה לה ומסתבר סמתא להסקות עומדת כלמתרינן בריש מסכת זבחים (דף ג:) ת"ש עד כאן לא פסלינן גבי גט אלא משום דסמתא וכתב לה למר רחמנא וכו' מיהו היכא לתיניתין לשם רחל לא הדרא ממקמץ ע"י מחיקה לשם אשה ולרבי אחי בר יחזקאל נמי מע"ג דעשייה לידה מחיקה היא מיהו מהני קלא לכתב בסמתא ועשה לה ולא כתב ומחה לה דרשין ליה נמי מכתיבה דבעינן לכתוב לשם אלות בעולם מיהו מהני נמי אחי הא ללא כתב

מבעיא בחסירות ויתירות דבקי אנא אלא אפילו למיחש לזבוב דדילמא אתי ויתיב אתניה דדלי"ת ומחיק ליה רי"ש דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו אינו והא[ו] תניא אמר רבי מאיר בשהייתי למד תורה אצל ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל ר"ע אמרה לי קשיא שמוש אשמוש קשיא אסרה אאסרה בשלמא שמוש אשמוש לא קשיא מעיקרא אתא לקמיה דר' עקיבא כיון דלא מצי קם אליביה אתא לקמיה דר"י וגמר גמרא הדר אתא לקמיה דר"ע סבר סברא אלא אסרה אאסרה קשיא קשיא רבי יהודה אומר היה ר"מ ' לכל מטילין קנקנתום לתוך הדיו

קשיא דר' עקיבא אדרבי עקיבא התם אמר מחיקה מעכבא והכא אמר קומץ מעכב תרי תנאי ואליבא דר"ע איבעיא להו אמרה איני שותה מחמת בריותא וחזרה ואמרה שותה אני מהו כיון דאמרה איני שותה טמאה אני קאמרה וכיון דאחזיק נפשה בטומאה[א] לא מציא הדרה בה או דילמא כיון דאמרה שותה אני גליא דעתה דמחמת ביעותא הוא דאמרה תיקו אמר אבוה דשמואל[ב] צריך שיתן מר לתוך המים מ"ט דאמר קרא[ג] מי המרים שמרים כבר: **מתני'**[ד] עד שלא נמחקה המגילה אמרה איני שותה מגילתה נגנזת ומנחתה מתפזרת על הדשן ואין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת[ה] נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני המים נשפכין ומנחתה מתפזרת על בית הדשן[ו] [ז]נמחקה המגילה ואמרה איני שותה [ח]מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה [ט]אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלאת גידין והם אומרים[י] הוציאוה שלא תטמא העזרה[יא] אם יש לה זכות היתה תולה לה יש זכות תולה שנה אחת יש זכות תולה ב' שנים יש זכות תולה ג' שנים[יב] מכאן אומר בן עזאי[יג] חייב אדם ללמד את בתו תורה שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה ר"א אומר [יד]כל המלמד בתו תורה (כאילו[טו]) לומדה תפלות ר' יהושע אומר[טז] רוצה אשה בקב ותפלות מט' קבין ופרישות הוא היה אומר[יז] חסיד שוטה ורשע ערום ואשה פרושה ומכות פרושין הרי אלו מבלי עולם: **גמ'**[יח] א"ר יהודה אמר שמואל משום ר"מ כשהייתי למד תורה אצל ר"ע היתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל ר' ישמעאל א"ל בני מה מלאכתך אמרתי לו לבלר אני אמר לי בני הוי זהיר[יט] שמלאכתך מלאכת שמים היא שמא תחסיר אות אחת או[כ] תתיר אות אחת נמצאת אתה מחריב את כל העולם כלו אמרתי לו דבר אחד יש לי שאני מטיל לתוך הדיו וקנקנתום שמו אמר לי וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו התורה אמרה[כא] ומחה כתב שיוכל למחות מאי קא"ל ומאי קא משמע לן[כב] **גמ'** לבלר. סופר: **אם תחסר אות אחת.** כגון ו' והי' מלהים ממת (ירמיה י) או מייתר אות אחת כגון ברחמיו ברגלו מלכים: **דבר אחד יש לי.** לקמן מפרש מאי קמיבעי ליה. **כתב שיבול למחות.** ולקנקנתום ליטמו ויכול מלר. **מאי קא"ל.** כ' ישמעאל. **ומאי קא משמע לן.** כ' מהדר ליה. כ' מהיר מהזר ליה על מסר ויחר ומסדל ליה לקנקנתום יש לי. **קשיא שמיש אשמיש.** דקתמר לעיל קמיה כ' ישמעאל היתי למיטל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר ממולה היה ולא בעי כתיבה לשמה ואפרשה סוטה לחודה קא קפיד: **מאי קאמר ליה ומאי מהדר ליה.** מאי קמיבעי ליה כ' ישמעאל דקא מהדר ליה כ"מ דבר אחד יש לי

חסר

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [לעיל יט:], ב) [ע"ז מוספות ד"ה לא], ג) [ע"ז מוספות ד"ה ומאי], ד) [מוספות לקמן כח: ד"ה ומאי], ה) [מוספות לקמן כח: ד"ה ויכול], ו) [לעיל יג., ז) [לעיל יז:], ח) עירובין יג., ט) לקמן ע"ב, י) נשא ס"ה ח, כ) עירובין יג., ל) פסחים דף פה:, מ) סע"ב, מא) כא:, מב) כב:, מג) עירובין יג:, מד) ה"ג, מה) [גיטין כד.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולו תיהר מות מ': (ב) רש"י ד"ה קדש וכו' קודם והכא אמר לר"י:

לקוטי רש"י

ביעית תא. סהלנות [נדה עא.]. **נמחקה המגילה ואמרה איני שותה.** ולא הודיע לומר עמחה מי מערערין אותה כלומר פומחין פיה שלא בעומדה ושופכין את המים לתוך גרונה [לעיל ט:]. **מערערין אותה.** מוחין לה לתוך גרונה כלשון הנתנך ע"י משקה נרחה בעומא ערער והוא לשון זעקה שכך יעומרו (ישעיה עו) [שם יח:]. ומשקין אותה על כרחה וכן זעקה שכך יעומרו (ישעיה עו) לשון קרילת גרון אומה לכן [איוב לט]. ל' כלומר פומחין פיה שלא בעומדה ושופכין את המים לתוך גרונה [לעיל ט:]. **תפלות.** עבירה [ירמיה פז:]. **רוצה אשה בקב ותפלות.** מפילה ליהן בעוונות מועטין והם מיפלותה מלי לה בשאמים לפרוס מן התיפלות לפיכך אין מוב שלמוד תורה [לקמן כא:]. **בקב ותיפלות.** להיות בעלה עמה. **מט' קבין.** להמעלר [בחובות סב: ע"ש]. **קנקנתום.** ויטריולו"ש [או ווטרוילו"ש] קיהין אותו [מולדיימ"ע ולעיל יז:]. מלדיימ"ע. **שמא תחסיר אות אחת.** וס' מלהים ממת שם מסכר מל"ם הלי מתה מחניף ויבבר ה' שם מוסף אות אחת ויבבר ה' שם ויבבר ה' שם ומכתוב ומגלה ממכיב. **דבר אחד יש לי.** לקמן מפרש מאי קמיבעי ליה. **כתב שיבול למחות.** ולקנקנתום ליטמו ויכול מלר. **מאי קא"ל.** כ' ישמעאל. **ומאי קא משמע לן.** כ' מהדר ליה. כ' מהיר מהזר ליה על מסר ויחר ומסדל ליה לקנקנתום יש לי. **קשיא שמיש אשמיש.** דקתמר לעיל קמיה כ' ישמעאל היתי למיטל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר ממולה היה ולא בעי כתיבה לשמה ואפרשה סוטה לחודה קא קפיד: **מאי קאמר ליה ומאי מהדר ליה.** מאי קמיבעי ליה כ' ישמעאל דקא מהדר ליה כ"מ דבר אחד יש לי

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ד מהל' סוטה הל"ג סמג עשין נו:
ז ב מיי' פ"ג מה הל"י סמג עשין נו:
ח ג מיי' שם פ"ד הלכה ד:
ט ד מיי' שם הל"ו:
י ה מיי' שם הל"ד:
יא ו מיי' שם פ"ג הלכה יט:
יב ז מיי' שם הל"כ:
יג ח מיי' פ"ג מהל' מ"א הל"ג סמג עשין יב טוש"ע יו"ד סי' רמו סעי' ו:
יד ט מיי' פ"ב מהל' ערכין הל"ג:
טו י מיי' פ"ג מהל' תפלין הל"ד סמג עשין כד טוש"ע יו"ד סימן רעה סעי' ו:

גליון הש"ס

מתני' מערערין אותה. עיין פרש"י מיוב לט: (כט:) [ל:]: **שם מכאן אומר בן עזאי וכו'.** ע' מגיהה ד' ג ע"ש תד"ה נשים לשמוע:

תוספות שאנין

שהיו נמחה: **דאמר קרא מי המרים שמרים כבר.** קודם ממיקה אלמא ממחת דבר אחר סם מרים ואין מרירתן נקרא על שם בדיקתן הא מקמי ממיקה לאו בני בדיקה מינהו. ל"ה: **מתני' מגילתה נגנזת.** בגלל ההיכל כל כתבי הקדש שאין ראויין לקרות בהן נגנזין אלא יחבו: ומנחתה מתפזרת אבית הדשן. להוליל וקדשה בכלי נשרפת בעזרה והלי מתפזרת בעזרה היינו נשרפת כדא' לקמן ואלו שמותיהן נשרפות וקא תניא להו המחוקת ליתי שומה: ל"ה: **והיא מתמלאה גידין.** פ"ה הגידין שבלחייה נופחין ונרחין כמלילה גידין וגם בשרה נעשית שיטה שיטה על נפיחה והכי תניא בספרי ממין מרטיטין מוזקין בה: **שאם תחסר אות אחת.** כגון בלוף וס' מלהים ממת או מתיר אות אחת כדאמרי' בגיטין. וה"ר מאיר פי' כגון הוה על הוה ע) אהרון יו"ד מברך את השם:

חשק שלמה על תוספות שאנין

ע) נלפה לע"ל שם יוסף יו"ד על הוה מהרון נמצא מוכרך שם השם.

תורה אור השלם

א) וְכָתַב אֶת הָאָלָה הָאֵלֶּה עַל הַסֵּפֶר וּמָחָה אֶל מֵי הַמָּרִים: [במדבר ה, כג]

הגהות וציונים

ג] ס"א אינו [וכ"ה בפיסקא בגמ' לקמן כא ע"ב ומוכח שם דלא גרסינן הכי במשנה וכ"כ בתוי"ט (גליון): ד] בכת"י נוסף **בכלאכתך**, וכמו בעירובין: ה] ס"א **בצירי** (גליון): ו] מהרש"א **שיעות שיטות**: ז] שייך לע"ב (גליון): ח] וגירסתה הוציאוה, וכ"ה בעוד ראשונים ובמשנה שבמשניות ושבירושלמי:

הודפס מאתר אוצר החכמה

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין יג.

מסורת הש"ס עם הוספות

ג) [לעיל יב.], ב) [בכורות לג: וש"נ], ג) סוטה כ. ע"ש [כל הענין], ד) [סוטה יח:], ה) גיטין כד. סוטה ב:, ו) ע' שבת קלה., ז) [כלאי' פ"ג ג:], ח) ע' תוס' מנחות לד. ד"ה נאמה.

תוספות ישנים

א) ומהכ"ם אומר שזוטים טוכים ממנו להכי קל"ל קנקנתום יפ לי ולינל למיתם לזוטים: ב) [ונרין לתלק בין וכתב לוגמן דנמתיב בעינן עיונת שלימות אבל במתיב לא מתקמא מייני קרא שכל אדם יכול לגרס את שמוא ותפי' יליו קטוענות: ג) ול"א מה יפ בין אלכה לגרסין כיון לשמוא אומר כן אם אמר אלכה מה גרמה שמוא יומר:

תורה אור השלם

א) וְכָתַב אֶת הָאָלָה הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל מֵי הַמָּרִים: [במדבר ה, כג]

ליקוטי רש"י

ולא מבעיי. אין [סנהדרין יג:]. לחלר. סופר. שבא אתה מחסר אות אחת. כגון ג' וה' אלפים אמת (ירמיה י) או מיתר אות אחת כגון בראשית אלפים. דבר אחד יש לי. לקמן מפרש מאי הוא זה. כתב שיכול למחות. וכי שמעאל סבר מותקין לה מן התורה ולא נעי כתיבה לשמה ולפרסם סוטה לגורה קא קפיד. מאי קא"ל ומאי קא מהדר ליה. מאי קאמר ליה ר' ישמעאל דקא מהדר ליה ר"מ דבר אחד יש לי שעושה רושם ואינו נמחק מה ענין קנקנתום אצל מיקוח ויוקר. ומשוי ליה רי"ש. כגון לל"ת למחל. דבר אחד יש וכו'. ואינו נמחק בגמרי. קשיא שימוש אשימוש. דקאמר לעיל שימוש דל"ע קודש [והקל] וחמר] דר"ע קודש. ומאי"א מצי למיקם אאיביה. על עיקרי טעמיה אהיה אומר על טמא טהור ומטהר לו פיס ועל טהור טמא ומטהר לו פיס. וגמרי גמרא. המצניע קטומות כמו שהן כדגמיר להו מרבו וכן מרבו. וכבר בבבא. לעמוד על עיקר טעמי המצנה מפני מה זה טמא וזה טהור זה מסור וזה מותר ועל מה כל דבר נאמר ועל מה נאמר מקרא זה למעוד שהיה ימי המתנאים ולהבין דבר מתוך דבר כשהיה דבר מדם נאמל בעית המדבש מהיכן ילמדוהו ולמחוק מהבה ילמדוהו. חוץ מפרשת סוטה. נפ"מ. משמו. של ר"מ. שבמקדש. של כל סוטה וסוטה. מאי ביניהו. כלומר נמאי קמיפלגי

עין משפט נר מצוה

עב א ב מיי' פ"ו מהלי תפילין הלכה ד ופ"ג מהלכות סוטה הלכה ה ופ"ד סם הלכה ט סמג עשין נד נה טוש"ע י"ד סי' רפ' רעד סעיף ו:

עג ג מיי' פ"ג מהלכות סוטה הלכה ה ופ"ד מהלכות ס"ת הלכה ד סמג עשה ד מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה ב סמג סם ועשין כ טוש"ע אה"ע סי' קלו סעיף ב:

רבינו חננאל

עקיבא וכו'. א"ר עקיבא על זה ועל זה נחלקו. פי' בין על המבוי שיש בארכו מד' אמות ולמעלה ובין על מבוי שהוא פחות מד' אמות נחלקו ב"ש וב"ה. ואמרינן ת"ק סתם קאמר על כל מבוי. ור' עקיבא סתם אמר על כל מבוי מה ביניהו. **ופרקינן דרב אחלי [איבא ביניהו]** דאמר למטה עד ד' כלומר אם הוא מבוי שורחב פחות מד' טפחים ולמטה אינו צריך לא לחי ולא קורה. ולא מסיימי. **אריב"ל כל מקום שאתה מוצא משום ר' ישמעאל** אומר תלמיד אחד בפני ר' עקיבא אינו אלא ר' מאיר ששימש את ר' ישמעאל ואת ר' עקיבא דתניא א"ר מאיר כשהייתי למד תורה אצל ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו וכשבאתי אצל ר' עקיבא אמרו לי. **איני והא [אמר רב יהודה אמר שמואל]** משמיה דר"מ כשהייתי למד תורה אצל ר' עקיבא וכו' ואסיקנא לא קשיא מעיקרא אתא קמיה דר' עקיבא כיון דלא מצו למיקם אליביה אתו לקמיה דר' ישמעאל גמר גמרא והדר אתא לקמיה דר' עקיבא וסבר סברא. **תניא ר' יהודה אומר** ר' **מאיר היה אומר** לכל מטילין קנקנתום חוץ מפרשת סוטה שבמקדש מפני שצריך

הגהות וציונים

ב] בדפו"ר (וכ"ה בסוטה) כשהייתי לומד תורה אצל ר' ישמעאל: ג] בכת"י לומד תורה: ד] נראה דיש טעות במיקום הציון לדיבור תו"י זה דלכאורה אינו שייך כאן בגמ' אלא מקומו בתוס' בסוד"ה אבל תורה אחרי התיבות "אע"ג דלאו בני שליחות נינהו": ה] צ"ל דמתניתין דקתני הכשר כר' (גליון), כ"ה בדפו"ר: ו] בדפו"ר נוסף ומהדר ליה **איהו**: ז] שלא אמר **אלא** לשבחו **שפירש הקונטרס** כצ"ל ס"א רש"ל (גליון): ח] [וכן כתבו תוס' בגיטין יט ע"א ואפשר דבגירסתם היה כתוב אבל לפנינו שם לא נמצא] (גליון): ט] ע' תוספות ישנים אות ב [ראה ההערה לעיל באות ג]:

רבי עקיבא היינו ת"ק.[ב] דקתני הכשר מטי ב"ש מוקרים כו' ולפ"ל מפליג בין קנה לרחב: **דרב אחלי.** במבוי שפחות מד' מרבעה טופחים מד מיניהו אית ליה דמרבעה ומרבעה ולמעלה פליגי אבל פחות מרבעה אין לריך לנוס: **ולא מבעיי.** כי מיניהו אית ליה דרב אחלי וכי מיניהו ליח ליה לדרב אחלי ליה לדרב אחלי והיינו לתמר לעיל[ג] דרב אחלי גופיה מנאי היא: **לא רבי ישמעאל אמר דבר זה.** מוחזק אני בו שהוא מכם ומעולם לא אמר כדבר זה: **לא אמרה רבי עקיבא.** להאי הלכה כאותו תלמיד אבל לתדל את התלמידים שיעשו כמו לתורה ויאמרו פלפול מלמם לפיכך שיעמו בפניהם: **נראין איתמר.** נראין דברי אותו תלמיד: **קנקנתום.** מדתיימ"ט: **אמרה עלי.** ולקמן מפרש: **מחסר אות אחת.** וה' אלפים אמת שם אמת מאלף ל"ק הרי אחת מחריב וידבר ה' שם תוסיף אות אחת ותכתוב ונשלח אחד לפני ר"ע אינו אלא ר"מ ששימש את ר' ישמעאל ואת ר"ע[ג] **דתניא אמר ר"מ כשהייתי[ט] אצל ר' ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר כשבאתי אצל רבי עקיבא אמרה עלי אינו והאמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' מאיר כשהייתי לומד[ט] אצל ר' עקיבא הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר וכשבאתי אצל רבי עקיבא אמר לי בני מה מלאכתך אמרתי לו לבלר אני אמר לי בני הוי זהיר במלאכתך שמלאכתך מלאכת שמים היא שמא אתה מחסר אות אחת או מייתר אות אחת נמצאת מחריב את כל העולם כולו אמרתי לו דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו שאני מטיל לתוך הדיו אמר לי וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו והלא אמרה תורה[ז] (א) וכתב[א] ומחה כתב שיכול למחות מאי קא"ל ומאי קא מהדר ליה הכי קא"ל לא מיבעיא בחסירות וביתירות [דלא טעינא] דבקי אנא אלא אפילו מיחש לזבוב נמי דילמא אתי ויתיב אתגיה דדל"ת ומחיק ליה ומשוי ליה רי"ש** דבר אחד יש לי וקנקנתום שמו[א] שאני מטיל לתוך הדיו קשיא שימוש אשימוש קשיא אסרה אאסרה בשלמא שימוש אשימוש לא קשיא מעיקרא אתא לקמיה דר"ע ומדלא מצי למיקם אליביה אתא לקמיה דרבי ישמעאל וגמר גמרא והדר אתא לקמיה דר"ע וסבר סברא אלא אסרה אאסרה קשיא קשיא תניא רבי יהודה אומר ר"מ היה אומר א[ב]לכל מטילין קנקנתום לתוך הדיו חוץ מפרשת סוטה ורבי יעקב אומר משמו[ב] חוץ מפרשת סוטה שבמקדש מאי ביניהו אמר רב ירמיה למחוק לה מן התורה איבא ביניהו והני תנאי כי הני תנאי דתניא[ג] אין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת ר' אחי בר יאשיה אמר מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת אמר רב פפא דילמא לא היא עד כאן לא קאמר ת"ק התם אלא כיון דאינתיק לשום רחל תו לא הדרא מינתקא לשום לאה[ד] אבל גבי תורה דסתמא מיכתבא הכי נמי דמחקינן אמר רב נחמן בר יצחק דילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי אחי בר יאשיה התם אלא דאיכתיב מיהת לשום סוטה בעולם אבל גבי תורה דלהתלמד כתיבה הכי נמי דלא מחקינן ולית ליה לרבי אחי בר יאשיה הא דתנן[ה] כתב [גמ] לגרש את אשתו ונמלך

על זה ועל זה נחלקו. לא שייך למימר הכא טעמיה דב"ש משמעון[ו] דכיון דאמר מ"ק לא נחלקו בדין הוא שיש לו להשיב ולומר נחלקו: **ולא מבעיי.** תנא נחתא לטפויי קמתי כיון דאיכא תנא דאפקיה: **לחדד בו את התלמידים.** אין לפרש כמו בשחר דוכתי לידע מה ידעו להשיב על דבריו דמאחר שאמר שלא אמר ר' שמעאל דבר זה מעולם היו יודעים שלא אמר כי אם[ח] לצמאו[ז]: **קנקנתום.** פירש הקונטרס מדתיימ"ט ודב"ס פירש דקנקנתום היא קרקע יבוקה שקורין לוסה וידריו"ל וכן בערוך ול"ת נמי פוסק כן בתיקון ספר תורה דמוחר למחת לתת מדתיימ"ט לתוך הדיו לספר תורה לכולי עלמא ללמו היינו קנקנתום ופ"ת דמסכת נדה (ד' יט.) תנן שחור כחרת ומפרש התם[ט] מרמת לוסכפי ובפ"ב דגיטין (ד' יט.) קאמר דקנקנתום הוא מרמת לוסכפי הם כן משמע שהוא שחור ולולו וידריו"ל יבוקה היא ודומה לזכוכית ועל שם זכוכית נקרמת וידריו"ל ולפי הקונטרס ניחא ול"ל מפרש לחתר שטוחנים לוסה יפה לתת לתוך הדיו לו היא משחרת: **או** נרא נרלו ורבינו מפרש כמו הוא מלשון מיכתב (יחזקאל ז) שהטיל יו"ד על המחק:

חוץ מפרשת סוטה. ול' ישמעאל שהיה לוסק בכל התורה כולה שמא היה לוסק גזרה שוה מסוטה לו כתיבה כתיבה[ט] לו ג"ם לחתת לי שחרת אות אחת: **אבל** תורה דשמא כתיבא ה"נ דמחקינן. משמע לע"ג דסוטה בעי כתיבה לשמה מוחקין לה מן התורה ומימה לעניין גט פסלינן פרק שני דגיטין (שם:) גבי הוחל דשקל ספר תורה ויכתיב לגיתיתו לחתר כ' יוסף לחתי ניחוש לה לי משום כריחות לחית בה בעיון וכתב לה לשמה וליכא ול"ל דכ' יוסף ליח ליה שברת לכ' פפא להכא לי נמי שבר לה כשלן לחתר לין מוחקין לה מן התורה ול"ת והיכי מכתר הכא לכ' פפא בשפר תורה לפילו לשלן בעני לשמה והא תנן בריש כל הגט (שם ד' כה.) שמע קול סופרים מקרין אין פלוני מגרש פלונית פסול לגרש בו ומוקי לה בגמ' בסופרים העשוין להתלמד ושפר תורה נמי תשיב לה הכא בעשוין להתלמד ומשמע לכולהו תנאי אית ליה להו מתני' להתם מדשרין ולית ליה לר' לחת כר יתשיב הא לתנן וכו' ול"ל להתלמד להתם לא נכתב כלל להכשר הגט אבל שפר תורה כותב בשחמת לשעת לן שאם יעטרכו יחחקו ממנה פרשת סוטה ומיהו קשיא לגבי גט לפילו בעניו זה פסול ולא תשיב לשמה להא לפילו כתבו הסופר לשמה אלא נוי הבעל פסול לגרש בו להא תניא כמי שאחזו (שם ד' עב.) כתב סופר לשמה ותחמו עדים לשמה ונתנו לה הרי הוא פסול עד שיאמרו קולו שאמר לסופר כתוב ולעדים תחמו והשם פסול משום ללא תשיב לשמה ולא משום דבעניו שלימות בכתיבה להא סוף פ"ב דגיטין (ד' כב:) מכשירים כתיבת חש"ו בגדול עומד על גבו מע"ג ללחו בני שלימות ניחוו[ט] וי"ל לעלומה תשיב לשמה והשם פסול מדרבנן וגבי סוטה לא שייך לפסול מדרבנן ג"ם בסוטה לין הכהן שעליו לכתוב מקפיד שם יכתוב שום שלם לשמה אלא ברשותו ומסתמא ניחא ליה אבל גבי גט מסתמא לא ניחא ליה לשעול:

עמיה

תניא כמי שאחזו (שם ד' עב) כתב סופר לשמה ותחמו עדים לשמה ונתנו לה הרי הוא פסול עד שיאמרו קולו שאמר לסופר כתוב ולעדים תחמו והשם פסול משום ללא תשיב לשמה ולא משום דבעניו שלימות בכתיבה להא סוף פ"ב דגיטין (ד' כב:) מכשירים כתיבת חש"ו בגדול עומד על גבו מע"ג ללחו בני שלימות ניחוו[ט] וי"ל לעלומה תשיב לשמה והשם פסול מדרבנן וגבי סוטה לא שייך לפסול מדרבנן ג"ם בסוטה לין הכהן שעליו לכתוב מקפיד שם יכתוב שום שלם לשמה אלא ברשותו ומסתמא ניחא ליה אבל גבי גט מסתמא לא ניחא ליה לשעול:

פרין להני מנאי לאו כי הני מנאי ופרין לאידך גיטין ופ"ק לא ניחא ליה נמי דרב פפא ופ"ק לא ניחא ליה למיפרך להאי גיטין ולא ניחא ליה למיפרך להאי גיטין [סוטה כ.:].

זה בורר פרק שלישי סנהדרין כד.

מסורת הש"ס עם הוספות

ע) [לעיל כג.], ג) שבת נג., ג) [סד לקמן נט: יבמות קה:], ד) [ע' תוס' שבת נג. ד"ה אלו תוס' גיטין יד: ד"ה אילן], ה) קדושין מט: ע"ש, ו) [שבת לג:], ז) סנהדרין פז., ח) כ"ב קמא. לעיל כג., ט) [לקמן כה:], י) [לעיל כג:], כ) [ערכין כב], ל) לעיל סוף כא ע"ב.

הגהות הב"ח

(ע) גמ' ל"ל ילמ' וכו' מ"ש שבפ"י שמשמעין זה לזה:

תורה אור השלם

א) וָאֶרְעֶה אֶת צֹאן הַהֲרֵגָה לָכֵן עֲנִיֵּי הַצֹּאן וָאֶקַּח לִי שְׁנֵי מַקְלוֹת לְאֶחָד קָרָאתִי נֹעַם וְלִאֶחָד קָרָאתִי חֹבְלִים וָאֶרְעָה אֶת הַצֹּאן:
[זכריה יא, ז]

ב) וַיֹּאמֶר אֵלֶה שְׁנֵי בְנֵי הַיִּצְהָר הָעֹמְדִים עַל אֲדֹנֵי כָּל הָאָרֶץ:
[זכריה ד, יד]

ג) שְׁנֵים זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִימִין הַגְּבָעָה וְאֶחָד עַל שְׂמֹאלָהּ: [זכריה ד, ג]

ד) וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה שְׁתַּיִם נָשִׁים יֹצְאוֹת וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם וְלָהֶנָּה כְנָפִים כִּכַנְפֵי הַחֲסִידָה וַתִּשֶּׂאנָה אֶת הָאֵיפָה בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם: וָאֹמַר אֶל הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי אָנָה הֵמָּה מוֹלִיכוֹת אֶת הָאֵיפָה: וַיֹּאמֶר אֵלַי לִבְנוֹת לָהּ בַּיִת בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וְהוּכַן וְהֻנִּיחָה שָׁם עַל מְכֻנָתָהּ:
[זכריה ה, ט-יא]

ה) אַחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה נַּעֲשֶׂה לַאֲחֹתֵנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר בָּהּ:
[שיר השירים ח, ח]

ו) בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם: [איכה ג, ו]

הגהות וציונים

ע) [והיינו אילן של דיח, עי' תוס' עירובין יח ע"ב ד"ה מרודרי ותוס' פסחים לו ע"א ד"ה מה] (גליון): ב) [צ"ל את האיפה] (גליון) וכ"ה בהגהו בכתי"י (דק"ס): ג) [מדכתיב "לה" בלא מפיק ה"א דריש שלא נתקיים ולא עמד לה בארץ שנער, כך כתב הרמב"ן בפי' החומש סוף פר' משוה, וע"ע תוספות קדושין מט ע"ב] (גליון): ד) כת"י וענניות בכבל הוא דאיכא, (וכ"ה בקרדושין). ועי' תורת חיים: ס) בכת"י ובקרדושין ואמר, וכ"ה בכ"ד הגהות: מתני' א"ל נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמן עלי ג' רועי בקר כו'. אורי' בגון דקבליה בחד. כלומר אבא ועד אחד עמו או אביך ואחר עמו נאמנין עלי, ר' מאיר אומר יכול לחזור בו וחכ"א אין יכול לחזור בו. וקי"ל כר' המקבל עליו בקנין דלא כאסכתא עד אחד כשנים [מהנין] ואין יכול לחזור בו, ואפילו בעל דין עצמו אם קבלו בקנין מבעלין אינו יכול לחזור בו וכן מפורש בשבועות (מ"ב ע"א), וכן המקבל עליו ג' רועי בקר כיוצא בהן (וקי"ל המקבל עליו עד אחד כשנים בקנין אינו יכול לחזור בו). אמר רב יהודה אמר שמואל מחלוקת ר' מאיר חכמים במחזל לך אבל באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו, ור' יוחנן אמר באתן לך מחלוקת אבל במחזל לך דברי הכל אין יכול לחזור בו. ואתינא

לימודי רש"י התיר ה"הטמין את הצונן. מפני הסמה שלא יפחו ולא יזיעו ולא יזרוק אפר הקנים כדי שיפחו. ממ"א מקום אבותיו. גדול כלפניו. היה כפוף ויושב ה"פני רבי. האיפה. לעיל מיניה כתיב זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה ולר' יהודה משום ר' שמעון בן יוחי זה הנאמר בזכריה זה אומר בב"ד הגדול וזה אומר בב"ד הקטן שומעין לזה שאמר בעדים פסולים ודיינין כשרין. בעל דין פוסל הדיינין והעדים ומעמד דבריו אמת על העדים ומשום שכי מהימנין ליה לפי' לגבי דיינין: **גיסא.** שמעמד דבריו אמת על הדיינין שפסולין הם ומשום שכי מהימנין להו[ע] העדים אליבא דר"מ ורבנן לית להו מיגו: **אינא בי דינא אחרינא.** ומינו טוען בעלות: **רבין סבר.** ממיגו מיגו בעלמא דלקיימא לכא טוענת משום מיגו הוא ומי נאמן מיגו לא הוי משום פסול פה קדוש: **אמר רבינא.** ומי ממהמ[ע] והלא ר' מאיר עוקר שכי הדיס הוא לגומר אליס וגבר טפי טוען: **בא וראה כמה.** כלומר לא תאמינו קל ממהמי אלא שכי קאמר בא וראה כמה בני ארץ ישראל מתפזרין זה אחר זה להם ריס לקיים מריס ומכיס טוענין הוא וקרי ליה לר' מאיר פה קדוש דקא מתכוין ליה ומייתי ראיה להטמין: **להטמין את הצונן.** ומתיירא שלא יזמינו לסעוד עוון (לנוכך שבת) [בשבת]: **הזורה זקן.** ר' יוסי לתוליון בתריה: **ממ"א מקום אבותיו.** משום כתיב: **מחבלים.** בגמרן עז ומשם מקשין זה לזה וכתי ר"י נוחין יחד ומעיינין יחד וממקן זה את דברי זה והשמועה יוצאה לאור: **משענתו.** נוחין כשמן: **איפה.** זה ילר הרע: **שתי נשים.** מנוסיות[ע] וגסות הרוח: **ורוח בכנפיהם.** לשון גסות הרוח: **ככנפי החסידה.** זו מנוסה שמרחקין עצמה מסריסים: **ה"בנות ה' בית.** ולא כתיב (להס[ב]) שלמא כתיב לבתי ה' בית. ולא כתיב זה אלא זה שהשכינה אומרת לבתי ה' בית. **ואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה ותשאנה[ג] האיפה בין השמים ובין הארץ ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער[ה] א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל וגסות הרוח לבבל נחית והאמר מר עשרה קבין גסות ירדו לעולם תשעה נטלה עילם ואחת כל העולם כולו אין לבבל נחית ואישתרבובי הוא דאישתרבב לעילם דיקא נמי דכתיב לבנות לה[ג] בית בארץ שנער ש"מ והאמר מר[ו] סימן לגסות הרוח עניות ועניות לבבל נחית[ז] מאי עניות עניות תורה דכתיב[ח] אחות לנו קטנה ושדים אין לה[ט] אמר[י] ר' יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד מאי בבל א"ר יוחנן בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד[כ] במחשכים הושיבני כמתי עולם אמר ר' ירמיה זה[ל] תלמודה של בבל[מ]: **מתני'**[ב] **אמר לו**[ס] **נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך**[ע] **נאמנים עלי שלשה רועי בקר ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים**[ב] **אינו יכול לחזור בו היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו דור לי בחיי ראשך ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכ"א**[ד] **אין יכול לחזור בו: גמ'**[ה] אמר רב דימי מאי בריה דרב יוסף כגון דקבליה עליה בחד אמר רב יהודה אמר שמואל מחלוקת במחזל לך אבל באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו ורבי יוחנן אמר באתן לך מחלוקת איבעיא להו באתן לך מחלוקת אבל במחזל לך דברי הכל אין יכול לחזור בו או דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת תא שמע דאמר רבא מחלוקת באתן לך אבל במחזל לך דברי הכל אין יכול לחזור בו אי אמרת בשלמא באתן לך מחלוקת אבל במחזל לך דברי הכל אין יכול לחזור בו רבא דאמר כרבי יוחנן אלא אי אמרת בין בזו ובין בזו מחלוקת רבא דאמר כמאן רבא טעמא דנפשיה קאמר איתיביה רב אחא בר תחליפא לרבא[ס] היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו דור לי בחיי ראשך רבי מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אין יכול לחזור בו מאי **בעדים פסולים ודיינין כשרין מיגו דפסלי עדים פסלי נמי דיינין סיפא בדיינין פסולין ועדים כשרין דמיגו דפסלי דיינין פסלי נמי עדים מתקיף לה רבא בשלמא מיגו דפסלי עדים פסלי נמי דיינין איכא בי דינא אחרינא אלא מיגו דפסלי דיינין פסלי נמי עדים והא עדים תו ליכא לא צריכא דאיכא כת אחרת הא ליכא כת אחרת מאי הכי נמי דלא מצי פסלי היינו דרב דימי אכא בינייהו מיגו דמר סבר אמרינן מיגו ומר סבר לא אמרינן מיגו גופא[ע] אמר ר"ל פה קדוש יאמר דבר זה תני עדו איני והאמר עולא הרואה את ר"ל בבית המדרש כאילו עוקר הרים וטוחנן זה בזה אמר רבינא והלא כל הרואה ר"מ בבית המדרש כאילו עוקר הרי הרים וטוחנן זה בזה הכי קאמר בא וראה[ג] כמה מחבבין זה את זה כי הא דיתיב רבי וקאמר אסור להטמין את הצונן אמר לפניו ר' ישמעאל בר' יוסי אבא[א] התיר להטמין את הצונן א"ל[ג] כבר הורה זקן אמר רב פפא בא וראה כמה מחבבין זה את זה דאילו רבי יוסי קיים ממ"א מקום אבותיו. מאי כתיב מחבבים. בגמרן עז ומשם מקשין זה לזה וכתי ר"י נוחין יחד ומעיינין יחד וממקן זה את דברי זה והשמועה יוצאה לאור: **משענתו.** נוחין כשמן: **איפה.** זה ילר הרע: **שתי נשים.** מנוסיות[ע] וגסות הרוח: **ורוח בכנפיהם.** לשון גסות הרוח: **ככנפי החסידה.** זו מנוסה שמרחקין עצמה מסריסים: **ה"בנות ה' בית.** ולא כתיב (להס[ב]) שלמא כתיב לבתי ה' בית. ולא כתיב זה אלא זה שהשכינה אומרת לבתי ה' בית. **ואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה ותשאנה[ג] האיפה בין השמים ובין הארץ ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער[ה] א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל וגסות הרוח לבבל נחית והאמר מר עשרה קבין גסות ירדו לעולם תשעה נטלה עילם ואחת כל העולם כולו אין לבבל נחית ואישתרבובי הוא דאישתרבב לעילם דיקא נמי דכתיב לבנות לה[ג] בית בארץ שנער ש"מ והאמר מר[ו] סימן לגסות הרוח עניות ועניות לבבל נחית[ז] מאי עניות עניות תורה דכתיב[ח] אחות לנו קטנה ושדים אין לה[ט] אמר[י] ר' יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד מאי בבל א"ר יוחנן בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד[כ] במחשכים הושיבני כמתי עולם אמר ר' ירמיה זה[ל] תלמודה של בבל[מ]: **מתני'**[ב] **אמר לו**[ס] **נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך**[ע] **נאמנים עלי שלשה רועי בקר ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים**[ב] **אינו יכול לחזור בו היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו דור לי בחיי ראשך ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכ"א**[ד] **אין יכול לחזור בו: גמ'**[ה] אמר רב דימי מאי בריה דרב יוסף כגון דקבליה עליה בחד אמר רב יהודה אמר שמואל מחלוקת במחזל לך אבל באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו ורבי יוחנן אמר באתן לך מחלוקת איבעיא להו באתן לך מחלוקת אבל במחזל לך דברי הכל אין יכול לחזור בו או דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת תא שמע דאמר רבא מחלוקת באתן לך אבל במחזל לך דברי הכל אין יכול לחזור בו אי אמרת בשלמא באתן לך מחלוקת אבל במחזל לך דברי הכל אין יכול לחזור בו רבא דאמר כרבי יוחנן אלא אי אמרת בין בזו ובין בזו מחלוקת רבא דאמר כמאן רבא טעמא דנפשיה קאמר איתיביה רב אחא בר תחליפא לרבא[ס] היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו דור לי בחיי ראשך רבי מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אין יכול לחזור בו מאי**

בלולה במקרא ובמשנה וכו'. פירש רבינו מס דבתלמוד שלנו מנו פוטרין עצמן ממה שמחזו מכחים (מסכת ע"ג דף ע.) לעולם יעלם מדם שנותו שלים במקרא שלים במשנה שלים בגמ"ס ועי"פ כן מנו קורמים בכל יום פרשת המחיר ומוגים במשנת מיזהו מקומן וגורסין רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות וכו':

אמר רב דימי כגון דקבליה עליה בחד. פירש הקונטי דאפילו הכי קאמר ר' מאיר לילול למחזר בו ולא נהירא לסיון לדרשותא נקטיה הוה ליה למימר לא צריכא כו' דמדקאמר כגון מסמע דדוקא קא אמר כגון דקבליה עליה בחד על כן נראה לפמלמיהו לדבגן קאי לדוקא כגון דקבליה עליה בחד דאפילו בשלש לריעותא הוא לילול קאמרי רבגן למיני יכול למחזר בו אבל מי קבליה עליה כלי מרי יכול למחזר בו אף לרבגן סיון לילול מרמי לריעותא:

רבינו חננאל

היו חכמים מחבבין זה את זה הלא תראה כי מי שרואה ריש לקיש בבית המדרש ראוה כח החכמה שלו כאלו עוקר הרים וטוחנן זה בזה, והיה אומר על ר' מאיר פה קדוש יאמר דבר זה ואע"פ שאמר רבינא הרואה ר' מאיר בבית המדרש כאלו עוקר וטוחן הרי הרים זה בזה. **וכן ר' היה יושב ואומר אסור להטמין בשבת הצונן.** אמר לפניו ר' ישמעאל ב"ר יוסי אבא התיר להטמין הצונן אמר ר' כבר הורה זקן ואע"פ שאילו היה ר' יוסי קיים היה כפוף ויושב לפני ר' דהא ר' ישמעאל בריה ממילא מקום אבותיו הוה וכפוף היה יושב לפני ר' ואפילו הכי אמר ר' כבר הורה זקן שהיו מחבבין זה את זה: **לאחד קראתי נועם.** אלו ת"ח שבא"י שמנעימין זה לזה בהלכה. **ולאחד קראתי חובלים.** אלו ת"ח שבבבל שמחבלין זה לזה בהלכה. וכן שני בני היצהר, ת"ח שבא"י נחתין זה לזה כשמן. ושנים זיתים עליה, אלו ת"ח שבבבל שמרין זה לזה כזית. **והנה שתים** נשים יוצאות ורוח בכנפיהם וגו' ויאמר ה' לבנות לה בית בארץ שנער, ואע"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי זה חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל. **ואסיק'** דגסות נחתא לבבל ואישתרבבא לעילם, דיקיק' מדכתיב לבנות לה בית ולא כתיב לבנות להם בית, ש"מ חזנופה לבבל נשארה וגסות הרוח ירדה לעילם, דעילם אית בה עניות תורה, ואמר ר' סימן לגסות הרוח עניות תורה כמו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד. א"ר יוחנן בבל בלולה במקרא ובמשנה ובתלמוד, א"ר ירמיה **במחשכים הושיבני כמתי עולם זה תלמוד בבל.** כלומר טועמים שלו צפונים ועלומים כמים עמוקים: **ירדשלמי** תרין בני אינש הוה להון דין באנטוכיא אמר חד לחבריה מה דר' יוחנן אמר מקובל עלי, שמע ר' יוחנן ואמר לאו כל כמינה מטרפא בעל דינוה אלא שמעין מיליהון תמן ואין הוה צריכא כתבין ומשלחין עובדא לרבנן. תרין בני אינש הוו להון דין בטבריא זה אומר בב"ד הגדול וזה אומר בב"ד הקטן שומעין לזה שאמר

עין משפט
נר מצוה

י א מיי' פ"ל מהל' סנה הלכה ד' סמג לאוין סה טוש"ע ח"מ סי' כז סעיף ו:
יא ב ג מיי' פ"ז מהל' סנהדרין הלכה ג סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' כב סעיף ג ובשקו"ט מיהו:
יב ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג: